

SEPSÁNÍ CTNOSTNÉHO ŽIVOTA SVATÉHO POUSTEVNÍKA A OPATA VENDELÍNA

Sepsání ctnostného života svatého poustevníka a opata Vendelína

Překlad německého spisu o životě a zázracích sv. Vendelína, skotského královského syna, který odvrhl světské bohatství a moc a usadil se v Sársku jako poustevník. Později se stal opatem v klášteře Tholay, kde v roce 617 zemřel. Jeho život a činy jej předurčily stát se patronem sedláků, pastýřů a dobytka. – Legenda je doplněna o modlitby a písně k sv. Vendelínovi.

Předloha: starý tisk, výtiskl neznámý tiskař, Litoměřice (?) 1753

Elektronickou edici připravili: Miroslav Boček (editor), Alena M. Černá (editorka), Boris Lehečka (kódování TEI)

Copyright © Miroslav Boček; Alena M. Černá, 2012

Copyright © oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., 2012

Copyright © Nakladatelství Academia, Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., 2012

E-mailový kontakt: vyvoj@ujc.cas.cz

Obálku navrhl Robin Brichta s použitím obrázku ze Snáře Vavřince z Březové (polovina 15. století, Moravská zemská knihovna v Brně, signatura Mk 0000.0014, fol. 1r). Při tvorbě knihy byla použita písma FreeSerif a FreeSans.

Edice vznikla v rámci řešení projektu GA ČR č. P406/10/1140 *Výzkum historické češtiny (na základě nových materiálových bází)*.

ISBN 978-80-86496-60-3 (PDF)

ISBN 978-80-86496-61-0 (EPUB)

Vydal Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., v Nakladatelství Academia.
Praha 2012.

Obsah

Sepsání ctnostného života svatého poustevníka a opata Vendelína.....	1
Souhrnná ediční poznámka.....	18
Komentář editora.....	20

[1] Sepsání ctnostného života svatého poustevníka a opata Vendelína, obzvláštního proti pádu dobytka, jakož i ve všech jiných potřebách mocného za nás před Bohem patrona, z německé v českou řeč přesazené^a a k většímu téhož velikého dívotvorce Páně uctění s obyčejnýma hodinkami, jakož i s nábožnou písní, rozšířené od Emmanuele Františka Duchoslava Vendelína, sv. kanovníckého a vejhradního řádu premonstrátského královského kláštera Strahovského, jinák na hoře Sion kanovníka. S povolením^b duchovní vrchnosti. Léta Páně 1753.

[2] *Vitam sancti Vendelini abbatis cum litaniiis de eodem sancto ex Germanico in Bohemicum translata revidi, cum fundamento suo Germanico ex quo translata est ad amussim concordare, in annexisque nil ortho-doxae fidei contrarium, contineri inveni. Quare dignam censeo: ut in lucem publicam prodire possit. Litomericii 12. aprilis 1753. Carolus Franciscus Tima, assessor consistorialis.*

Imprimatur: Joannes Jos. Jarschel, vic. in spirit. gener. & officialis.

[3] Sepsání ctnostného života svatého Vendelína.

Svatý Vendelín, z královského rodu v škotské zemi okolo léta Páně 554. zplozen, byl v svých dětinských létech od svého pána otce Forcharda, škotského krále, a od své paní máteře Ivelíny tehdejšímu bohobojnému biskupovi k vychování ve všem naboženství a dobrých mravích odevzdán. Skrz toho pobožného biskupa byl svatý Vendelín k tako[4]vej potupě světa a k žádosti nebeských věcí přiveden, že jest u sebe pevně ustanovil: Království, které jemu dědičně patřilo, opustiti a v pokorném obcování skrytě milému Bohu sloužiti. Odkudž, ze škotské země, tejně se odberouc, špatné poutnické šaty oblekl, mnoho svatých měst a míst navštívil. Pak okolo léta 574. do Říma přišel. Tam, když všechny kostely a svaté místa s největší pobožností uctil, ohlásil se u tehdejšího papeže Benedikta Prvního, a vyjevivše jemu svůj rod a mínění, žádal od něho dobrou radu a naučení. Papež jeho jednání a oumysl schválíc, napominal ho, aby v potupě světa a v službě boží pilně pokračoval. Pak ho svým papežským požehnáním propustil.

Ten věrný služebník boží a veliký potupník světa, putujíc z Říma do Ainsidlu, poroučel [5] se tam nejsvětější rodiče boží a, zas odtud' na rozličná místa odejdouc, hledal pohodlné příležitosti, kde by poustevnický život vedsti mohl. A hle! Doprovázením božským přišel do pustého Vestriku (jenž tehdáž ta krajina samá pustina byla) a našel tam jeden vršek, který se mu obzvláštně dobře líbil. Na tom místě, kde nyní kaple sv. Vendelína stojí, udělal sobě jeskynku z stromových větví, noční ale lůžko své z křoví a ratolesti spůsobil, počnouc velmi tuhý kající život vesti. Jak ale dlouho zde bydlel, čím se živil a na jaký způsob Bohu sloužil, to jedině Bůh a nebešťane vědí. Po náhém^c čase cítil v sobě žádost do starožitného a svatého města Trieru putovati a ty mnohonásobné veliké svátosti a svatých ostatky, které se tam spatřují, uctiti. Mezi tím, [6] když tam několik dní v městě i za městem od jednoho kostela k druhému putoval a svůj chléb dum od domu pro lásku boží žebřal, spatřil ho jeden bezbožný trierský zeman, který jej za žebráka a sprostého sedlského chlapa maje,

^a *přesazené*] přelázeně

^b *povolením*] Powolenij

^c *ňákém*] náhém

pro jeho žebrání spurně ho vyplisnil, řka: „Ty jsi ještě silný chlap, můžeš se jinak živit, a předce radči žebráš! Jestli žádné jiné služby nemáš, tehdy pas můj dobytek a zasluj si^d svůj chléb.“ Pobožný Vendelín, myslíc sobě, že by mu ta pastuška služba k pravej potupě světa prospěla, přijmul tu tak špatnou službu a musil nejprv toho zemana^e svíně pásti. Když ale u těch nepokojných hovad žádného pokoje nenalezl a v svejch modlitbách velmi roztržitý býval, prosil svého pána, aby ho od toho svínečného pasení odtrhl a jemu raději pasení hovězího [7] dobytka svěřil. Zeman ten, milujíc svýho pastuchu pro jeho pobožnost a sprostnost, svolil jeho žádosti a ustanovil ho za svýho kravaře. Při tom hovězím dobytku, moha svatý Vendelín svou modlitbu lepeji vykonávat a svému Bohu pokojnějce sloužiti, skrz znamenitý čas v tej povinnosti setrval. Dobrotivý Bůh taky tomu stádu pro jeho modlení požehnal a ten dobytek mnohém plodnějši nežli prvé učinil. Zeman velice se tomu divil, ačkoliv nevěděl, že by mu to štěstí skrze nábožnost svého pastuchy přicházelo, předce ho v obvláštňi uctivosti měl. Po nejakém čase žádal svatý Vendelín to pasení hovězího dobytka odložiti a dle obyčeje starých patriárchů ovce pásti. Protož s povolením svého zemana hleděl ovce se vsí snážností, moha tak svému Bo[8]hu mnohém pilnějce^f sloužiti. Ne vzdycky na jednom místě ovce pasával, nýbrž jich mnohdykráté daleko hnával, aby bez jakokoliv roztržitosti svou pobožnost vykonati mohl, a ačkoliv svým stádem někdy velmi daleko se vzdálil, božským řízením předce vzdycky určitým časem domu se navrátil. Laskavý Bůh taky jeho ovčičkám obvláštňe požehnával, chránil je od nemoci a divokých zvířát a nad přirozený obyčej plodnosti je obdařil. A protož on od svého pána čím dýle, tím více milován, od služebníků ale a pacholků^g, kteří jemu tu přízeň zavíděli, velice nenáviděn byl. Odtudž z návodu satanáše mnohé nátisky jemu činili, rozličným způsobem jej haněli a hledali ho u pána v nenávisť uvedsti. Však ale služebník boží, Vendelín, dobře znamenaje, že se to z ponoukání [9] pekelného nepřítel děje a že by on ho od kajícího života odvedsti hledal, všechno to na sebe uvalené pohanění^h s velikou trpělivostí snášel a tím horlivějce v svém bohabojném jednání pokračoval. Ano, když při stádě na poli byl, vzdy vroucnou žádost cítil v svej vyvolenej jeskyni milému Ježíši se klaněti a jeho velebiti, nebo myslil, že by ten vršek, na kterým sobě někdy jeskynku a kapličku vystavěl, svatej hoře Olivetskej podobný byl, v kterej on prvé smrtedlnou ouzkość Krista Pána rozjímati obyčej míval. Že se ale Bohu všemohoucímu tá jeho horlivost líbila, potvrdil to Bůh neslychaným zázrakem: Když jedenkráté svatý Vendelín silně přemejšlel své stádo opustiti a k svej poušti se odebrati, ejhle! Tu jest byl skrze všemohoucnost boží spolu [s] svýma [10] ovcemi do povětří vydvžen a za krátkou chvíliⁱ v svej poušti tíše postaven. Nad tím tak patrným zázrakem tento nábožný pastýř nad míru se podivíc, kleče Pánu Bohu děkoval a věčím dílem ten den v svatej modlitbě strávil; u večer pak zase stejně [s] svým stádem do povětří pozdvžen a v krátkým čase (ačkoliv trierské město čtrnáct^j hodin tam odtudⁱ vzdáleno jest) před tímž městem postaven byl. Od toho času nápotom každého dne se to stávalo, a to v takovej tajnosti, že žádný člověk ten veliký zázrak neviděl, aniž se ho dověděti nemohl. A co víc! Na tom místě, kde se ovce pásly, žádné vody nebylo, pročež svatý Vendelín po vykonanej k Bohu modlitbě svou pastýřskou hůl s velkou důvěrností do země vbodl a s božskou pomo[11]cí hojný pramen vyvedl. Ta studánka, aneb raději studnice, ještě nynějšího času nedaleko od města

^d si] gfy

^e zemana] zemaňa

^f pilnějce] pilněgč

^g pacholků] Pacholku

^h pohanění] Pohanenj

ⁱ chvíli] Cchwjli

^j čtrnáct] čtrnátc

Svatý Vendelín řečeného čtyřhranatě kamenem ohražená jest a nazývá se studnice svatého Vendelína, kterážto každoročně v křížovou ponděli při procesí od pána faráře posvěcená a skoro každodenně od mnohých za odvrácení všelikého lidem i hovadům škodlivého zlého navštivená bývá. Mimo toho u ty studnice, kdežto nyní kaple a poustevnický stánek stojí, svatý Vendelín zase svou hůl do země vstrčil, která rusti počala a v veliký habrový strom vzešla. Ten se vzdycky strom svatého Vendelína nazýval, dlouho stál a před málo létma teprva zešel. Aby pak ten veliký služebník boží své modlení a pobožné rozjímání tím lépe vykonávati mohl, se[12]slal Bůh anjela, jenž by na místě jeho ovce pasl, a není pochybnosti, že svatý Vendelín toho spanilého anjela častějc očitě vidival a s ním oustně rozmlouval. Čte se taky v starožitných knížách, že se mu sám Kristus Pán zjevoval a k jeho největšímu potěšení s ním laskavě jednával. Jak dlouho ale to předivné zjevení trvalo, o tom se tam zmínka neděje, nýbrž jenom se vypisuje, na jaký způsob ten veliký zázrak konečně vyjeven byl, totižto: Pán jeho jedenkrát s jedním svým služebníkem v příčině jistého řízení do Štrasburku odjel a vraceje se oblíbil sobě cestu skrze tu pustinu, kde svatý Vendelín bez jeho vědomí ovce pásal. Když pak blízko k tomu místu přijel, uzřel své stádo před sebou a řekl k služebníku: „Mně se tento pastýř náš Vendelín bý[13]ti zdá, neb on mu velmi tuze podobný jest.“ Služebník odpověděl: „Kterak by sem náš Vendelín přijíti mohl? Poněvadž to velmi daleko od Trieru jest.“ Však když tam potom zeman dojel a svého pastýře poznal, velice se rozhněval, náramně ho klel a spolu řekl: „Bezbožný Vendelíne! Copak jsi blázen? Nebo jsi se dokona zstekl, že mi ovce tak daleko ženeš? Zdaliž okolo Trieru důstatečné paství není, že do této hrozné pustiny stádo zaháníš?“ Svatý Vendelín řekl: „Milý pane, nehněvejte se tak přílišně. Nebo já znamenám, že tato pastva lépe ovcím k duhu jde nežli okolo Trieru.“ „Což se nemám hněvati“ (dí zeman), „když jsem sobě mnoho hosti pozval a k večeru jednoho skopce zabiti musím?“ „Nestarejte se,“ odpověděl svatý Vendelín, „pro to, můj pane. Neb já chci časně s stá[14]dem doma býti.“ Řekl zeman: „Kterak chceš dřív noci doma býti, kdežto já na koní sotva tam dostíhnu?“ Protož plný hněvu odjel a celou cestu pořád na svého pastýře se durdil a broukal, ano tím čerstvěj taky jel, aby se o jiné maso pro své hosti obstarati mohl. Nyní slých zázrak, který se zde přihodil. Když on do svého dvora vjížděl, tuť taky svatý Vendelín již s jeho stádem byl a právě ovce do ovčina vháněl. Nad tím se ten zeman tak nesmírně ulekl, že to sotva věřiti mohl, co očima svýma viděl. On to za veliký zázrak a svého pastýře za svatého muže držel. Protož ihned pokorně k nohám jeho padnouc, skroušeně k němu řekl: „Odpustiž mi, můj milý Vendelíne, ty hanlivý slova, který jsem proti tobě z úst mých vypustil, a pověz mi, kdo jsi ty? Nebo já vidím, [15] že jsi muž svatý a že Bůh veliké dívy s tebou a skrz tebe působí.“ Ten pokorný služebník boží svému pánu k nohám padl a co nejpokorněji řekl: „Prosím vás, pane můj, vstaňte a žádné cti mně neprokazujte, nebo já žádný svatý muž nejsem, nýbrž bídny člověk, sprostý pastýř a sedlský pacholek.“ Zeman vstal a řekl: „To já tobě věřiti nemohu, ale držím tě za velikého služebníka božího. Budiž ale ty kdokoliv jseš, já tobě budoucně můj dobytek pásti nepřipustím, nebo bych se slušně báti musel, že by mne Bůh těšce trestal, kdybych jeho věrnému služebníkovi můj dobytek pásti nechal. Pověz mi jenom, co ode mě^k žádáš, já chci tobě ve všem zadost^l učiniti.“ Svatý Vendelín odpověděl: „To jediné od vás, můj pane, žádám, aby jste od vašeho bezbožného obchodu odstoupili a ná[16]potom pobožný život vedli, aby hněv boží nenadále na vás se neugalil a vás pro vaše loupežnictví a nespravedlnost do ohně věčného neuvrhl.“

Tu jest ten slouha boží tak mnoho do svědomí mluvití a tomu nešlechtnému zemanu tak dutklivě domlouvati uměl, že on se nad tím příliš tuze ulekl, svých těžkých hříchů želel

^k mě] mně

^l zadost] Žádost

a tomu služebníkovu božímú náležitú polepšenie prisľobil. On mu taky chťel mnoho peněz jakožto almužnu dáti, muž však boží nic více přijmouti nechtěl, nežli co jemu za svou zaslouženou mzdu patřilo, kterouž hned mezi chudé rozdal a v nejtuzší chudobě k své předešlej poušti pospíšil. V klášteře Tholay řečeném, řádu svatýho Benedikta, dvě hodiny od své jeskyně vzdáleném, dal se léta 590. za poustevníka oblecti. Odtud se do své [17] jeskynky navrátil, počal tam zas nad míru tuhý život vedsti. Lesní byliny pokrm, studená voda jeho nápoj byl. Na tvrdej zemi líhal, v modlitbách až do spozdilé noci trval, zimního času tuhou zimu snášel a ne jenom v neděli a ve svátek, ale i v všední dni do Tholaye na mši svatou chodíval.

Příliš mnohé a těžké přenasledování musil od ďábla trpěti, nebo on mu na mysl uváděl, kterak by jeho pán otec a paní máteř pro něho truchlili, na všech místech hledati ho dali a žalosti skoro omdlevali. To mu šatan tak patrně představoval, jak by to viděl a slyšel, z čehož ovšem srdečnou^m bolest cítil. Myslíl ho sice tudy pokušitel z pouště do jeho království přivábíti, bohabojný Vendelín ale s boží pomocí to tak těžké a dlouho trvající pokušení vše[18]cko přemohl. Mímo toho taky šatan tak silně a s nečistýma myšlinkami na něj dorážel, že tento čistý poustevník nejináč, nežli nahého sebe do trní vhodíc a tam až do hojného krve vylítíⁿ se válíc, mohl se mu ubrániti. Jednoho času ďábel se mu zjevil v způsobu hrozného draka a tak tuze ho přestrašil, že se domíval již v jeho požíradle býti. On ale k Bohu za pomoc volaje, znamením svatého kříže k hanebnému utíkání ho přinutil.

Nápotom, chťic všemohoucí Bůh svého pokorného služebníka světu známého učiniti a jeho mnohýma zázraky ozdobiti, stalo se, že když jedenkrát mezi dobytek morové nakažení přišlo, okolní sedláci k tomu svatému poustevníkovu své outočiště vzali a skrze své snázné prošení tak ho pohnuli, že s níma až k [19] jejich vesnicím došel a za nemocný dobytek se modlíc, jej skrze znamení svatého kříže uzdravil. Skrz ten zázrak bylo jeho jméno v celém Vestriku oznámeno a takovou důvěrnost k němu u všech lidí způsobilo, že kdo jen nějakou nemocnou ovci neb hovado měl, takové k jeho jeskynce vedl a vzdy zase zdravé domu přihnal.

Toho času umřel duchovní správce neb prelát kláštera Tholay řečeného, a nemohouce se řeholníci v volení nového preláta sjednotiti, po horlivém Duchu svatého vyzvání slyšeli nebeský hlas řkouci: „Vyvolte Vendelína, pastýře ovci, za svého opata!“ Tím hlasem jsouce pohnuti, jednomyslně k jeho poušti se odebrali, jej za svého preláta nazvali a kleče ho prosíli, aby jejich otcem a vrchním pastýřem duchovním byl. [20] Ten pokorný muž na všechn způsob odporoval, řka, že on k takovému ouřadu dokona neschopný jest a lepeji pasení ovec nežli řízení duchovních věcí rozumí. Po dlouhém odporování pravili duchovní otcové: „Věř, ó, služebníče boží, že my ne z lidského, ale z božského nařízení sem přicházíme a tebe za svého otce hledáme. Nebo když jsme Duchu svatého vzývali^o, koho bychom vyvoliti měli, slyšeli jsme nebeský hlas řkouci: „Vyvolte Vendelína, pastýře ovci, za svého opata.“ Jestli tehdy ty náležitým služebníkem božím chceš býti, tak jeho božskej vůli nebudeš odporovati.“

Na takový způsob sv. Vendelín božskému povolání se poddal, to důstojenství na sebe pokorně přijal, následovně k trierskému arcibiskupovi pro potvrzení svého volení poslal. Sva[21]tý Severin byl tehdejšího času v Trieru arcibiskupem, který mnoho dobrého a chválitebného o svatým Vendelínu slyšel a jej od samého papeže sobě poručeného měl. Pročež on se nad jeho vyvolením radujíc, sám osobně do kláštera tholayského přišel a léta

^m *srdečnou*] frdečnan

ⁿ *vylítí*] vyljti

^o *vzývali*] zwýwali

Páně 597. za opata ho posvětil. Tehdáž oba ti svatí nové přátelstvo^p mezi sebou učinili a po všechny dní svého živobytí věrní přátelé jsou zustali.

Nyní tehdy za jistou věc držeti se musí, že ačkoliv ten věrný služebník boží, svatý Vendelín, jsouc k témuž ouřadu od Ducha svatého povolán, svůj klášter, jak náleží, svatě řídil, předce v Tholay o jeho řízení a klášterním živobytí ta nejmenší zmínka se nevynachází, protože ti pokorní, tehdejšího času tam bydlící řeholní otcové ne[22]bo nic o tom nezaznamenali, nebo takové spisy v plundrování kláštera spálené byly aneb k stracení přišly.

Okolo léta Páně 617. roznemohl se ten svatý opat a znamenaje, že by se jeho poslední hodina přibližovala, bez prodlení svatému Severinu to oznámí a sebe do jeho svatých modliteb poroučeti dal.

Z ohledu obzvláštní lásky, kterou ten svatý arcibiskup k svatému Vendelínu měl, přišel jest osobně k němu, chtěc při jeho posledním skonání býti a jemu nejsvětější svátost oltářní svou vlastní rukou podati. Při tom jsou tyto dva svatí muži viděli, kterak dva anjelové z nebe stoupili, jedno tenké plátno přes lůžko nemocného rozprostřeli a tři krásné koruny na něj postavili. Při přijímání poníženež klekli a pak po něm za[23]se k nebi se odebrali. Tenkráte svatý Vendelín svatému Severinu v tajnosti vyjevil, že on královský v škotské zemi dědičný princ, z lásky Krista Pána tu vznešenost opustil, jsouc chudým pastýřem veprového, hovězího i ovčího^q dobytka učiněn, nad čímž se ten svatý biskup nejvíce podivil a svátost téhož velikého služebníka božího nad míru sobě vážil.

Po jeho smrti řekl jest k řeholníkům: „Víte-li vy taky, jak znamenitého preláta jste měli?“ A když odpověděli: „Ne,“ řekl: „On se mně před svým blahoslaveným skonáním v tajnosti svěřil, že jest královský škotské země dědičný syn byl, pak že se skrytě z vlasti pryč odebral a do Říma i na jiné svaté místa v oděvu poutníka putoval.“ Tomu se tito řeholníci přenáramně podivice, před svatým tělem poníže[24]ně na kolena padli a s největší počestností jeho svaté ruce i nohy líbali.

Ačkoliv pochybnosti žádné není, že svatý Severin při pohřbu zustal a toho vysoce důstojného a svatého opata v klášterním kostele před velkým oltářem osobně pochoval, však nicmeně na ráno otevřený hrob a rakev mimo hrobu na zemi státi spatřili.

Tu pobožní řeholníci, nad tím se uleknouce, svého svatého otce s větší počestností po druhy pohřbili, však ale na druhý ráno tak jako prvního dne jej našli. Když se to již taky i třetí ráno stalo, tu jsou seznali, že by jejich milý otec nechtěl u nich pohřben býti, protož jeho mrtvé tělo na vůz vložili, dva neskroceny voly do něj zapřáhli, a kam by chtěli, jíti jich nechali. [25] Po malej chvíli oči se jim otevřeli a spolu veškeren lid viděl, kterak dva anjele vedle volů^s jdouce, jich přímou cestou k jeskynce svatého Vendelína vedou. Tu se zastavice, nemohli dále hnáti^t býti a svaté tělo na tom místě uctivě pohřbeno jsouc, mnohýma zázraky se stkvělo.

Z ohledu toho po nějakém čase moudře uznáno bylo, aby se to svaté tělo ze země vyzdvíhlo a do kamenného, nad zem povyšného hrobu vložilo, kterýžto hrob s dvanácti v kameně vytesanými, vůkol stojícími apoštoly, řezbou a jinšíma obrazy okrášlen, až po dnes ještě se spatřuje. Při tej svatej a krásnej hrobce toto blahoslavené tělo mnohém více nežli prvé

^p přátelstvo] Prátelstwo

^q ovčího] Owcyjho

^r řekl] rekl

^s volů] Wolu

^t hnáti] hnánj

navštěvované, mnohýma oběťmi obdarované a od Boha vzdy větší[26]ma zázraky oslavené a zjevné učiněno bylo.

Odtudž veliká kaple kamenná spolu i s dvěma oltáři na takový způsob vystavená byla, že jest hrob do prostřed kaple přišel a železnýma mřížema ohražen byl. Poněvadž pak lidé v tej kapli již mši svatou slyšeti a svou pobožnost lépe vykonávati mohli, protož se tam poutě, zázraky a oběť tak rozmahaly, že vůkol domy a posledně i vesnice vystavená byla, aby poutníkové v tej přenárarněj poušti své obydlí a ušetření míti mohli.

Zde taky nemá zamlčeno býti, kterak hned po smrti svatého Vendelína svatý Severin do škotské země legaty odeslal, aby tehdejšímu králi, svatého Vendelína bratru, oznámili, jak tuhý život on v Vestriku, jsa poustevníkem, vedl, v Tho[27]lay za opata vyvolen, pak před svým svatým skonáním teprv vyjevil, že královský dědičný princ škotské země byl, však nicméně z lásky k Bohu tu vznešenou důstojnost opustil.

Pro tu podivnou novinu mnozí škotští obyvatelové spolu s některýma královskýmá sloužícíma k hrobu téhož svatého putovali, jeho svatost srdečnou pobožnosti uctili a jemu mnoho znamenitých darů obětovali, jichžto ještě některej v kostele svatého Vendelína se spatřují.

Pro množství zázraků, které svatý Vendelín při svém hrobě na rozličných nemocných, vzlášt na těch, jenž prutrže měli, působil, jakož i proto, že okolo léta 1320. obecný lidem i hovadům škodlivý mor skrz svou patrnou pomoc odvrátil, trirský volenec Baldvín od [28] hraběte z Nassau-Sarbruku to místo koupil a tam město Svatý Vendelín (v němčině Sankt Wendelin) řečené vystavěl, v jehožto prostředku ke cti téhož svatého překrásný kostel vyzdvíhl.

Ten kostel potom od nejvznešenějšího kardinala Mikuláše Kusana posvěcen a stříbrnou lampou s ustavičným světlem ozdoben a obdarován byl. Tyž kardinal na hod slavný Seslání Ducha svatého vyzdvíhl jest svaté tělo z hrobu, v kterémž přes 650 lét odpočivalo a ctěno bylo, a přesadil ho do nyní jménovaného kostela. Všecky kosti ještě celé a na některých dílech s kuží i žílami přetažené, jakož i nechty na všech prstech při rukouch i při nohouch se vynašly, maso pak v popel obrácené bylo. Ten svatý popel on do dvouch kože[29]ných hedbavím potažených pytlíčků^u shromáždil, který v sobě takovou moc měly, že skrze jejich dotknutí slepí zrak, hlušší sluch a mnozí nemocni zdraví jsou nabyli. Kosti téhož svatého dal jest zlatým a stříbrným drátem do hromady spojití, do dřevěné truhly zavřiti a za velký oltář tak vysoko postaviti, že se pohodlně pod ním choditi mohlo. Při témž přesazení svatého těla tak mnoho divů a zázraků se stalo, že daleko rozhlašení ne jenom okolní, nýbrž i škotský a englický národ pohnuly, aby houfně k sv. Vendelínu putovali a mnoho sto i víc liberních svíc obětovali, jichžto ještě nynějšího času na každý straně kuru dvě a dvacet se spatřuje, a z nich dvě jsou ták veliký jako lodní zežle (*id est: Mastbaum*), kterýžto dustatečně dokazují, že ten veliký svatý, svatý Vendelín, [30] mnoho zázraků působil, a protož na důkaz příslušné vděčnosti s velikýma svícema uctěn a obdarován byl.

Léta 1505. o svatodušních svátcích nesčíslné množství poutníků^v k svatému Vendelínu se sešlo, kteří takovou pobožnost témuž svatému prokazovali, že se jeden každý one dřevěne truhly dotknouti a z ní jen nějakou tříštičku vzíti vynasážíl. Skrze vroucnost toho lidu^w se stalo, že jest truhla rozlomená a široce rozštípená byla tak, že každý svaté tělo viděti, ano, i skoro se ho dotykati mohl.

^u *pytlíčků*] Pitličku

^v *poutníků*] Pautnjku

^w *lidu*] Lidů

Odtudž Jakub, tehdejší volenec, novou truhlu udělali poručil a tam některý pány odeslal, aby do té nové truhly svaté tělo vložili a dobře vyšetřili, zdali od něho nic neschází, s dalším nařízením, aby tá truhla [31] nikdy sice nebyla otevřená, krom jen od svatodušních svátků, kdežto obyčejné procesí tam přicházejí, až do dne svatýho Vendelína vystavená zustala, a mezi tím každou neděli před velkou mši z kostela do rčené kaple s procesím k svému předešlému hrobu nešená, tam postavená, tělo pak některými spěvy poctěno a potom zase do velkého kostela vnešeno bylo.

Tejkaje se zázraku svatého Vendelína, věděti přísluší, že když léta 1566. onen krásný zámek Sarbruk hořeti počal a prudký oheň zdál se neuhasitelný býti, tenkrát katolický hrabě Jan, spolu i jeho paní manželka Mechtilda, své outočiště k témuž obecnému spomocníku svatému Vendelínu vzali, jeho kostelu stříbrný, dobře pozlacený kalich a každoročně jednoho beránka obětovati slibili. Po [32] kterémžto slibu oheň sám od sebe uhasl a ani zámku, ani městu dale neuškodil. Ten kalich je ještě u svatýho Vendelína, který každodenně ke mši se potřebuje, na němž ten zázrak vyobrazenej a vypsanej se spatřuje. Místo pak beránka nadřečeni páni z Nassau až posavád půl zlatýho k svatému Vendelínu odsilají.

Jistá též věc jest, že svatý Vendelín od kybelberské v knížectví Falcu se vynacházející farní osady jednou obecní mor odvrátil, když jsou totižto soužení obyvatelové jeho pomoc vyzývali a slibili, že k němu každéj rok procesí vedsti a čtyř liberní svíce darovati chtějí. Odtudž každoročně tu středu po svatodušních svátcích k svatému Vendelínu putují a mimo ty svíce jednu korouhev [s] sebou nesou, na které svatý Valen[33]tin, jejich kostela patron, svatému Vendelínu ruku podává a tak říká děkuje, že on před časy od jeho farní obce morovou ránu zahnal. To procesí v předešlých kaciřských časech skrz mnohá léta sice opuštěno, před několika pak léty zase skrze velebného pána Kryštofa Waintruda, téhož města duchovního pastýře, horlivě začato bylo.

Čte se taky v starej legendě, že když jistý generál (jehožto jméno z důležitých příčin se tají) kostelní poklad u svatýho Vendelína obloupiti chtěl, při městský bráně tak docela oslepen byl, že ho svou rotou nikoli nalesti nemohl. Protož on se velice ulekl, svého hříchu želel, svatého Vendelína o pomoc žádal a po učiněném slibu hned zase zrak nabyl. Po tom tomu svatému jednu stříbrnou až pod bedra šest a třidcet liberní sta[34]tují obětoval, která se až posavád u svatýho Vendelína v kostelním pokladě zachovává, a roku 1403. od vysoce důstojného pána Gerarda, biskupa a sufragana trirského, posvěcená a mnohýma svatostmi naplněná byla.

Léta 1540., když lutriánské kaciřstvo veliké škody činilo, chtěli taky zuřiví kaciřové jednou nočního času město svatýho Vendelína přepadnouti a svým kaciřským jedem nakaziti. Svatý Vendelín ale své město tak mocně hájil, že kacířů nic zvitěziti ani žádnou střelní ránu do něj přivesti nemohli, nýbrž s hanbou a vejsměškem odtáhnouti museli. To svatému Vendelínu jedině mimo Boha připsati se musí, že ten jeho tak krásný kostel spolu s svým velkým pokladem a mnohýma svatostmi skrz dlouhá léta v tak [35] mnohých nebezpečných vojnách neporušený, neobloupený a ode všeho kaciřského jedu až do dnešního dne osvobozený zustal. Ano, ačkoli v posledním ohni léta 1675. jistý oficir od Francouzů^x zřízen byl kapli s kostelem zapáliti, předce ani kostelu, ani kapli, tím mině svatému tělu podlé jeho vyznání nic ublížiti, ani žádnou škodu učiniti nemohl.

Léta 1676. Matěj Šmid z Wayerbachu, k faře Habstetten řečené patřící, měsíce června na svým smrtedlně nemocným dítěti, které jen kost a kuže a celé vytrávené bylo, milostné pomoci svatého Vendelína po vykonanej oběti skrz dokonalé uzdravení svého dítěte radostně skusil a spatřil.

^x Francouzů] Francauzu

Léta 1677. byl jeden kalvinský Švejcar, Vilim nazvaný, u slečny z Šteteru v službě, [36] který dne nedělního v kostele svatého Vendelína kázání slyšel. Když pak jedenkráte na den téhož svatého jej velmi tuze chváliti slyšel, myslil sobě, že to všechno, co kazatel povídá, podvod a lež jest. Aj, tu náhle tak oslepl, že jsou ho z kostela vyvedsti museli. Odtudž poznal a želel hříchu svého, žádal svatého Vendelína za odpuštění téhož proti Bohu rouhání a přislíbil, jestli mu zase jeho zrak navrátí, že chce katolíkem býti. Svatý Vendelín nad ním se smilujíc, jeho slepe oči^y osvítil, on ale tak vděčný byl, že hned, jsa katolíkem učiněn, se vyspovídal, velebnou svátost oltářní přijal a ten div ke cti a chvále svatého Vendelína všudy vypravoval.

Léta 1699., když truhla ostatků^z svatého Vendelína otevře[37]ná byla a jedná v tom sousedstvu dlouho nemocná, k svému uzdravení žádného prostředku nenalezající žena o témž otevření uslyšela, nemohoucí tam osobně dojíti, zaslíbila se, že jestli by zdraví nabyla, spolu i s manželem svým do jeho svatého kostela putovati, tam se vyspovídati a velebnou svátost oltářní přijmouti chce. A ejhle, dív! Po vykonaném slibu, když ještě na modlitbách trvala, zdravá povstala. Svou pouť a slib vykonavší, svému duchovnímu pastýři Mikulášovi Kellerovi (to jest jméno německého téhož sv. života^{aa} a zázraku spisovatele) a jiným se přiznala, jak veliké dobrodiní a lásku ji svatý Vendelín prokázal.

Léta 1700., měsíce července, Kateřina Dreherová z Habštettu skrz přimluvu svatého Vendelína po vykonané oběti [38] pomoc a zdraví nabyla, což ona dobrým svědomím vyřkla a přísahou potvrdila.

Léta 1702., měsíce února, školní mistr z Habštettu, jsouc chromý, zaslíbil se k svatému Vendelínu pěšky putovati a toho divotvorného svatého za uzdravení svých chromých oudů vzývati, což s takovou vroucností vykonal, že se rovný zase domu navrátil, a to velké dobrodiní téhož ochotného v potřebách spomocníka až posavád vychváluje. Podobný příběh o sobě s přísahou dosvědčuje nynější školní mistr u svatého Vendelína, Martin Monc nazvaný, který z Triru celý chromý na berlích k svatému Vendelínu přišel, skrze pomoc ale svatého Vendelína, o kterou dlouhý čas usiloval, tak dalece uzdraven byl, že kdežto prvé na berlích bídě [39] se vláčeti musel, jak to trirský a svatovendelínští obyvatelové dosvědčují, nyní bez obtížnosti choditi může. On dále vysvědčuje a s ním mnoho spoluměštěninů^{ab}, že jeho syn, když množství kamení jakéhosi zbořeníštěte naň padlo, jsouce v patrném životě nebezpečností postaven, skrz pomoc svatého Vendelína zázračně zachován a bez uškození svého vytážen byl.

Posledně má se věděti, že roku 1699., dne 11. září, truhla aneb hrobka svatého Vendelína od vysoce důstojného a milostivého pána Petra Ferhosta, biskupa sufragana trirského, otevřená a svaté ostatky v takovém stavu, jak vejš vypsáno jest, naleznuté byly. Všickni přítomni s podivením jsou uzřeli, kterak svaté tělo tak pořádané leželo, jako by [40] tam zčerstva položené a nikdy dotykané nebylo, ješto každé rok tolikrát dolu i nahoru se zdvíhá a tak daleko obnáší. Jeho opatský neb prelátský prsten na prsách, na kusu benediktinského oděvu neb habitu ležel. Svaté ostatky byly s dvěma neporušeným rouchem přikryté, jichžto jedno pán biskup na malý kousky rozdělil a lidu^{ac}, jakožto skrz dotykání svatého těla obzvláště posvěcenou částku, rozdal.

^y oči] oci

^z ostatků] Ořtatku

^{aa} života] žiowta

^{ab} spoluměštěninů] fpolu=Měřřtěnjnu

^{ac} lidu] Lidů

K závěrce se přidává, co *Bucelinus de Sanctis Ord. S. Bened.* o tom svatým píše, říká: „Svatý Vendelín s tak mnohými ctnostmi a zázraky se stkvěl, že jméno jeho v Evropě, předně pak v německé a francké zemi známé a vznešené jest a k jeho cti mnoho kostelů, kapli, oltářů i obrazů vystaveno by[41]lo. Ctí se obzvláště od lidu^{ad} sedlského, aby, poněvadž pastýřem dobytka vepřového, hovězího a ovčího byl a svému pánu skrz svou modlitbu a ctnosti své dobytek znamenitě rozmáhal, jakož i sedlským lidem jejich nemocný dobytek uzdravoval, tak taky jim jejich dobytek před neštěstím chrániti a od nemoci uzdraviti ráčil.“

Konec ctnostného života a zázraku sv. Vendelína.

[42] Hodinky o sv. Vendelínu. Na jitřní.

Pane, rty mé otevřeš a usta má zvěstovati budou chválu tvou. Bože, k pomoci mé vzeři! Pane, k spomahání mému pospěš. Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, jakož byla na počátku, tak i nyní i vždycky i až^{ae} na věky věků. Amen.

Chválospěv.

Vendelín, škotské země^{af} velká sláva,
jehož Forchard král z Iveliny zplodil,
vůbec světu známost dává,

[43] jak se Bohu s tělem i s duší^{ag} zrodil.

Nebo hnedle v mladých létech královskou korunu pro něj opouští
a proti obyčejí dětí všechněch v Vestriku skrytě živ jest na poušti.

Tam na místě království jeskynku sobě staví

a tak sebe samého pro Krista zapírá,

čas v modlení a karání těla tráví

a tak duše nepřítelům udatně odpírá.

Antiphona.

Aj, hle, vzdálil jsem se utíkaje a zůstal jsem na poušti, neb^{ah} jsem viděl nepravost a odporování v městě. *Psal. 54.*

Toť jest odpočívadlo mé na věky věků. Tuť přebývati budu, neb jsem vyvolil je. *Ps. 131.*

[44] Modlitba.

Bože, jenž jsi nám tvého věrného služebníka svatého Vendelína (který pro lásku tvého jména královskou berlu opustil a na poušti bydleti, též rozličný dobytek v nehlubší pokoře pásti vyvolil) za obzvláštního spomocníka a ochrance proti škodlivému pádu dobytka ustanovil a jej obecným u tebe za nás přimlucem zvolil. Račiz milostivě dáti, abychom skrz jeho svatý život, veliké zázraky a mocné zásluhy ve všech našich tělesných potřebách a zemských obchodech tvým nebeským požehnáním vzdy naplnění a na našem dobytku ode všeho nakažlivého pádu osvobození, těchto časných statků^{ai} a darů tak vždycky ve zdraví^{aj} požívali, bychom věčných nestratili, nýbrž s nimi po tomto ži[45]votě šťastně^{ak} vládnouti mohli. Skrze

^{ad} *lidu*] Lidů

^{ae} *až*] az

^{af} *země*] Žemě

^{ag} *duší*] Duffy

^{ah} *nebt*] nebt

^{ai} *statků*] Statku

^{aj} *zdraví*] Zdrawi

^{ak} *šťastně*] šťastně

Pána našeho Ježíše Krista, syna tvého, kterýž s tebou živ jest a králuje v jednotě Ducha svatého na věky věků. Amen.

K hodině první.

Bože, ku pomoci mé vzezři *etc.*, jako na jitřní.
V Triru, jsa na pouti, chléb sobě vyprosuje
a hned jakýsi zeman naň spurně doráží,
řka: „Tva zahálka tebe k tomu přivozuje!“
(Tak bezbožně jeho svatost uráží).
„Chceš-li sebe obživit, pas dobytka mého.“
Což on k potupě světa hbitě na sebe vzal,
a aby tím lépej chválit mohl Boha svého,
[46] na příklad patriárchův k pasení ovec se oddal.
To obdrživ, tak silně po svej poušti touží,
že ho tam Bůh zázračně i s stádem přenáší,
jemuž on tak horlivě v rozjímání slouží,
že se sám Kristus Pán osobně k němu snáší.

Antiphona.

Mojžíš pak pásł ovce Jethra, testě svého, kněze madiánského, a když hnal stádo do vnitřnosti pouště, přišel k hoře boží Horeb. I ukázal se mu Pán. *Exodi 3.*

Známe učinil si mi cesty života, doplníš mne radosti s tváři tvou. *Psal. 15.*

Modlitba jako na jitřní. [47] K hodině třetí.

Bože, ku pomoci mé vzezři^{al} *etc.*, jako na jitřní.

Chválospěv.

Skoumatel srdci Vendelína vroucnost vidá,
jemu svého anjela z nebe dolu dává.
Čim pak anjel bedlivěj jeho ovce hlídá,
tím on Bohu horlivěj stálou chválu vzdává.
Kterak Bůh sobě zálíbil na tej jeho chvále,
vypravujou zázraky, jichž svou holi činil.
Nemaje vod, ji v zem vbodá a hle, nenadále
na modlitbu má pramen, jak sám pro stádo minil.
Po vylitém pramenu, když ji zas jedenkráté
hned blíž nové studnice hloubž do země strčil,
[47] [bis] tu se ku podivu všechněch hned tenkráté
jako krásná ratolest, strom bukový z ni pučil.

Antiphona.

Mluvil Pán k Mojžíšovi, řka: „Hůl také tuto vezmi v ruku svou, v kteréž činiti budeš znamení.“ *Exod. 4. v. 17.*

Pane, Bože můj, slýš chválu a modlitbu, kterouž služebník tvůj modlí se před tebou. 3.
Reg. c. 8.

^{al} vzezři] wzezrj

Modlitba jako na jitřní. K hodině šesté.

Bože, ku pomoci mé vzezří *etc.*, jako na jitřní.

Chválospěv.

Když zas času jednoho zázračně přenáší
stádo svého zemana, on se tak tuze leká,
[48] že hned na něj správu své duše z cela snáší.
I prosíc za odpuštění vši křivdy, před ním kleká.
Zde dobrotivý Vendelín, který rád odpouští,
na křivdu zapomínaje, zemanovi káže,
aby se již polepšil. Sám pak se vraci k své poušti
a poustevnickým pasem v Tholay svá bedra váže.
Tuto znovu mrtví se, též bdí celé noci,
a když po něm jako drak sočí pekelný satan,
na jeho lest nedbaje, doufá v kříže moci.
Drak pak se tu spropadá jako Abyron a Dathan.

Antiphona.

Moudrost v podvodu oklamajících ho byla mu přítomná a počestného učinila ho. *Sap. 10.*

[49] Ostríhala ho od nepřátel a před svudci chránila ho a potykání silné dala mu, aby přemohl. *Ibid.*

Modlitba jako na jitřní. K hodině deváté.

Bože, ku pomoci mé vzezří *etc.*, jako na jitřní.

Chválospěv.

Zázrak jest to veliký křížem d'ábla zahánět,
křížem všelikému odolat přenasledování,
křížem vši nečistotu ze srdce odhánět,
nepřátel duše skrz kříž přemoct usilování.
Ale ještě jinou moc Bůh jemu dává v kříži.
Utíkají se k němu vroucně okolni sedláci,
[50] když se pád morový na jejich dobytek blíží,
aby jim ho uzdravil. Tu na něj skládají práci.
Vendelín s níma k vesnicem (modle se Bohu) chvátá,
kříž dělá nad dobytke a jej hned uzdravuje.
Odkudž po celém Vestriku jest tato pověst vzatá,
že za ochránce dobytka Bůh ho vzlášf ustanovuje.

Antiphona.

Proto postavil jsem tebe, abych ukázal na tobě sílu svou a vypravováno bylo jméno mé na vši zemi. *Exod. 9.*

Oroděj za nás, svatý Vendelíne, abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

Modlitba jako na jitřní. [51] Na nešpor.

Bože, ku pomoci mé zevzří *etc.*, jako na jitřní.

Chválospěv.

Když tholayského kláštera správce život skončil,

nemohli se otcové v volení nového snesti,
až na ně rychle hlas nebeský promluvě zvolal:
„Máte Vendelína za svého opata sem uveďte.“
Chvátají hned k jeskyni, volení oznamují.
Poznavše muž boží, že Duch svatý věje,
s velkou ponižeností (tak, jak vypravují):
„Vůle boží,“ (dí), „se mnou ať se vzdychky děje.“
Dlé vůle nejvyššího tak bratry k svatosti vede,
[52] že i v čas smrti jeho anjele roucho nesou,
na kterém by ležel ten, k němž jeho duše jede
a před kterým každý čas nebesa se třesou.

Antiphona.

Přijmu tebe, Zorobabeli, služebníče můj, a položím tebe jako znamení, neb tebe vyvolil jsem.
Aggai 2.

Když jsi byl maličký před očima svýma, zdaliž nejsi učiněn hlavou v pokoleních izrahelských? *1. Reg. c. 15.*

Modlitba jako na jitřní. Na komplet.

Obrátíš nás, Bože, spasiteli náš, a odvrátíš hněv svůj od nás.

[53] Bože, ku pomoci mé vzezří *etc.*, jako na jitřní.

Chválospěv.

Zázračný opat Vendelín tu se představuje,
zázračný v potřebách orodovník on jest,
zázračný lékař dobytka nám se ukazuje.
Jakou medle tomu divotvorci prokážeme čest?
Prosbou naší jej ctěme, též životem dobrým.
Onť k pomoci přijde všem (jenž ho tak ctějí).
On v potřebách přispěje ctitelům svým věrným,
by skrz jeho prosbu dosáhli, co jenom chtějí.
Neb on jest ten svatý, který všechno zanechal
a v hlubokej pokoře sebe vzdy přemahal.
[54] Protož všemohoucí Bůh jeho nám jest nechal,
aby (za nás modle se) všem věrně spomahal. Amen.

Antiphona.

Tentof jest milovník bratří a lidu^{am} izrahelského, jenž se mnoho modlí za lid a veškeré svaté město. *2. Mach. c. 15.*

Vzezřel k modlitbě ponižených a nezhrzel prosbou jejich. *Ps. 101. v. 18.*

Modlitba jako na jitřní. Obětování.

Ty hodinky obětujeme, sv. Vendelíne, tobě. V tebe všichni doufáme, chráň nás v každý době,
v potřebách přispěť nemeškej, když živí býti přestanem, šťastnou hodinku vyzejskej, ať se
k Bohu dostanem. Amen.

^{am} *lidu*] Lidů

[55] Modlitba k svatému Vendelínu.

Z gruntu srdce mého pozdravuji, ctím a velebím tebe, ó, veliký služebníče boží a potupiteli světa, sv. Vendelíne, a žádám s touto modlitbou tobě tak službu prokázati, jak mne ze vši mojím^{an} síly možné jest. V považování tvého svatého živobyti nemohu se dosti nad tvýma ctnostmi vynadiviti a radovati. Ó, jak veliká milost boží při tobě byla, která tebe pohnula tvé rodiče, tvé přátele, ano tvé vlastní království, jenž tobě dědičně patřilo, opustiti, opovrženým pastýřem na drsnatej poušti živu býti a [56] všech potřebných věcí nedostatek trpěti. Já velebím tuto tvou znamenitou ctnost a spolu s tebou děkuji všemohoucímu Bohu, který svou milost k tomu propučil^{ao}. Žádám tebe, ó, milý svatý Vendelíne, skrze one přísné kající skutky, které jsi konal, a skrze oné ctnostné živobyti, které jsi vedl, abys to všechno nejsvrchovanějšímu Bohu obětoval a mne tudy milost a milosrdenství, odpuštění mých hříchů, zaplacení mých pokut, polepšení mého živobyti a dosáhnutí věčného života vyprosíš. Amen.

[57] Modlitba sprostného lidu^{ap} k svatému Vendelínu.

Do tvé mocné stráže a věrné ochrany poroučím se, ó, věrný pastýří, svatý Vendelíne, a na tebe mou starost o mě^{aq} i o všechno, což mého jest, skládám. Já tobě poroučím tělo i duši mou, mého manžela, manželku i děti, mou čeleď i dobytek, dům i statek můj, abys to všecko požehnati a opatrovati, ode vši škody ostříhati a osvoboditi ráčil. A jako jsi oného zemana, u kterého jsi sloužil, jeho dobytek, od všeliké škody opatroval a skrz požehnání boží rozmnožoval, tak taky račiž, ó, veliký svatý, svatý Vendelíne, [58] z pouhé dobroty mně učiniti a požehnání božské mému domu vyjednati. Já k tobě, ó, svatý Vendelíne, velikou důvěrnost mám, nebo vím, jak mocná tvá ochrana a přimluva jest a jak jsi ty mnohým ubohým lidem za tvého živobyti i po tvej blahoslavenej smrti v jejich potřebách ku pomoci přispěl. Dej tehdy mne podlé mého doufaní pomoc tvou užítí, aby má láska a pobožnost k tobě rostla a tvá čest skrze mne rozšířená byla. Amen.

Nábožná letanie k sv. Vendelínu.

Kyrie eleison. Kriste eleison. Kyrie eleison. Kriste, uslyš nás. Kriste, vyslyš nás. [59] Otče z nebes, Bože, smiluj se nad námi! Synu, vykupiteli světa, Bože, smiluj se nad námi! Duše svatý, Bože, smiluj se nad námi! Svatá Trojice, jeden Bože, smiluj se nad námi! Svatá Maria, svatá boží rodičko, svatá panno panen, svatý Vendelíne, koruno královská, milovniče chudoby, potupo světa, otče chudých, obyvateli pouště, skrytý poklade na polí, přemilý otče, v živobyti podivný, následovníče Syna božího, ctíteli nejsvětější panny Marie, rozjímateli božských tajemství, [60] v milosti a v čistotě anjeli, v průdkosti lásky serafíne, v nevinnosti Abeli, v horlivosti nasledovníče patriárchů, spravedlivý jako Noe, plný víry jako Abrahám, poslušný jako Izák, čistotný jako Josef, bojující jako Jakub, vyvolený jako Mojžíš, povoláný jako Aron, dědičí prorockých milostí, v duchu apoštoli, v žádosti mučedlníče, v příkladě nábožných mravů učiteli, v obcování života nevinný vyznávači, svíce správců, zrcadlo kněžů, zázraku^{ar} národů, svícne svatostí, [61] podporo církve, předezdí domu božího, zvěstovateli věčnosti, hajiteli pravdy, sůl země^{as}, světlo

^{an} *mojí*] mogle

^{ao} *propučil*] přopučil

^{ap} *lidu*] Lidů

^{aq} *mě*] mně

^{ar} *zázraku*] Zázraků

^{as} *země*] Žemě

světa, ozdobo mravů, veliký važiteli nepoškrvněností, ochrance čistoty, oddaný pokoře, vyobrazení dokonalostí, spojení a oblažení všech ctností, dobrý příteli v životě i po smrti, v nakažení dobytka pomocníku a lékaři, obvzlaštní patrono vorby, opatrovníku polí, luk a roli, láska panen, obraze kajících, outočiště bídnych, [62] potěšení zarmoucených, slávo svatého benediktinského řádu, korunovaný králi v nebi, společníku všech svatých, beránku boží, jenž snímáš hříchy světa, odpusť nám, Pane. Beránku boží, jenž snímáš hříchy světa, uslyš nás, Pane. Beránku boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi. Kriste, uslyš nás. Kriste vyslyš nás. *Kyrie eleison. Kriste eleison. Kyrie eleison.* Oroduj za nás sv. Vendelíne. Abychom od Boha všechno, co skrze tebe žádáme, obdrželi.

Modlitba.

Svatý Vendelíne, slavný u Boha orodovníku, který z královské krve pocházejí, všechnu skvostnost, marnost [63] a lahození světa z lásky Krista Ježíše jsi opovrhl. Na proti tomu poušť a dobytka hlídání sobě vyvolil, abys Bohu ve vši poniženosti, chudobě a nevinnosti sloužil, a protož od Boha s tak vznešenýma milostmi a zásluhami obdarován byl, že se on tobě^{at} častěji osobně zjeviti, tebe svým přívětivým rozmlouváním obveseliti a celému světu jakožto divotvorného patrona a mocného přímluvce představití ráčil. My tebe žádáme skrze tvou vroucnou lásku, pokoru, chudobu a nevinné obcování, abys Nejvyššího za nás prosil a nám od něho spasení, zdraví, pokoj a svornost, požehnání a ochranu roli, dobytka a užitek^{au} zemských, konečně po dokonaném běhu tohoto smrtedlného života věčné blahoslavenství, které jsi ty za živa častěji přemejšloval [64] a uzření spasitele našeho Ježíše Krista vyprosil, kterýž s Otcem i s Duchem svatým živ jest a králuje na věky věků. Amen.

Modlitba k svatému Vendelínu v obecní potřebě.

Ó, mocný spomocníku ve všech potřebách, svatý Vendelíne! Já se k tobě v přítomnej obecní potřebě^{av} utíkám a tvou velikou pomoc důvěrně vzývám. Ach, pohled', kterak rozhněvaný Bůh nás tak těšce navštěvuje a naše provinění na ubohém dobytku mstí. Ach, pohled', kterak ten nevinný dobytek tak bídne se potácí^{aw} a tak žalostně k naší velké škodě hyne. Ejhle, milý Bůh tebe za obvzlaštního patrona proti nakažení dobytka ustanovil, poněvadž jsi sebe, ačkoliv s rozený královský syn byl, tak ponižil^{ax}, že jsi se nestyděl svíně, krávy a ovce pásti, jakož [65] i taky při tom tvém pasení tak svatý život jsi vedl, že svatí anjele z nebe přicházeli a tobě dobytek pásti pomahali. Pro tu tvou nejhlubší pokoru žádám tebe, ó, bohabojný a věrný pastýří, milý svatý Vendelíne, ach, smiluj se nade mnou a nad mým dobyttem, opatrúj ho od přítomného nakažení, představ rozhněvanému Bohu, jak jsi se hluboce před očima jeho snižoval a jak tuhý život z lásky jeho jsi vedl. Představ jemu před oči, jak mnoho jsi pro něho na zemi trpěl, připomeň mu, kterak on tebe ubohým lidem ku potěšení za obecnýho patrona proti nakažení dobytka ustanovil. A pro všechno to pohní ho, aby svůj spravedlivý hněv od nás odvrátiti a nás skrze tebe svou milostí navštíviti ráčil. Konečně vzhlední taky na tu velikou důvěrnost, kterou já k tobě [66] mám. Ó, milý svatý Vendelíne, vzhlední na mou poniženou prosbu, kterou před tebou vylívám, a rozpomeň se nade mnou, poněvadž já tvou pomoc tak důležitě potřebuji. Tobě já sebe a můj ubohý dobytek poroučím a silně doufám, že mně tvy dobrotivý srdce ukážeš a mou vroucnou^{ay} žádost milostivě vyslyšíš. Amen.

^{at} tobě] tobe

^{au} užitek] Vžitku

^{av} potřebě] Potřtbě

^{aw} potácí] potáči

^{ax} ponižil] ponjzil

^{ay} vroucnou] wrancnou

Píseň o svatým Vendelínu.

1. Vendelíne, každé chvíle náš veliký zástupce,
tě prosíme, ve vší bídě buď náš věrný ochrance,
neboť víme, že Bůh z nebe nad míru požehává,
kteříž ve vší nouzi tebe za patrona nám dává.
2. Přispěj tehdy ku pomoci v tě silně doufajícím.
Budiž spasa ve dne v noci tě vroucně vzý[67]vajícím,
vědouc dobře, že hříšného hlasu Bůh neposlouchá,
služebníka pak věrného že on vzdycky vyslejhá.
3. Tys pro Boha svět opustil, zanechavše království.
Na poušť jsi se skrytě pustil, maje tam své bohatství.
Tvoje péče^{az} žádná jiná na samotě nebyla,
nežli aby všecká vina od duše se zdálila.
4. Protož tělo nepřestával ustavičně kárati,
aniž ďáblu nenechával vůli tebe lapati,
jsa od něho průtce děšen tělesnýma žádostmi.
Kříž dělaje, byl s hned těšen nebeskýma milostmi.
5. Jak se milé křížem žehnáš, mizi se pokušitel.
Místo něho, jak vzdy vzýváš, blíží se vykupitel.
Ten tě předně navštěvuje anjelskou přítomnosti.
Po[68]tom se sám ukazuje v svej božskej osobnosti.
6. Ó, jaká to velká milost svrchovaného Boha!
Kdekoliv jest tá přítomnost, tam nic škodit nemohá.
Nebo jestli kde anjel jest, po boku padne tisíc.
Jistě kde sám Pán Ježíš jest, padne jich tisíckrát víc.
7. Ovšem pádaj nepřátelé rychle jako blésk z nebe
a lstivý drak ten se hnedle pryč ubírá od tebe.
Ty pak [s] Kristem vůdcem bydlíš na poušti v rozjímáním.
Ve dne v noci se tam krmíš dobrých skutkův konáním.
8. Tuhý ty posty zachovaváš, střidmi jsou též povahy^{ba}.
Za to milost hned dostáváš uzdravovat neduhy,
pročež ze^{bb} všech stran se k tobě potřební utíkají
a ve vší svej bídnej době o pomoc tě žádají.
[69] 9. Jak žádají, tak přispíváš ku pomoci každého.
Neopouštíš, neoslejcháš v svej potřebě žádného,
nýbrž duši jako tělu vše stejně rád spomaháš.
Znáti jest to na zemanu, jemůž přísně domlouváš.
10. A to sice, jakož o tom život tvůj dosvědčuje
a jak tu věc sám nápotom tento příběh zjevuje.
Zeman, jehož pásł ovce, vidíc tě zdaleného,
zlořečí ti, řka: „Kdež skopce vezmu pro hosta svého?“
11. Ty pak, těše jak beránek, svému pánu povídáš:
„Než se navrátíš v svůj stánek, tvoje stádo doma máš.“

^{az} péče] péči

^{ba} povahy] Powachy

^{bb} ze] že

A hned z pouště na mnoho míl stádo k Triru přenášíš^{bc},
též zemanu, jak by rád byl, ovčíčku v čas přinášíš.
[70] 12. To poznavše zeman hrdý nad zázrakem se diví,
a ačkoliv srdcem tvrdý^{bd}, velkou svátost v tě vidí.
Odtudž klekna hned před tebou, žádá za odpuštění,
a abys sám živ byl sebou, dává ti propuštění.
13. Propuštění sice béřeš, však i pánu domlouváš:
„Tvůj zlý život, který vedeš, již budoucně zanecháš.“
A hle, zeman, jako Šavel na slova spasitele,
proměniv se jako Pavel, obnáší Krista v těle.
14. Ó, lékaře vyborného, který tak uzdravuje,
hnedle jak jen káže slovo, již duši napravuje.
Ach, kdož by pak jemu nechtěl docela se svěřiti?
Ach, kdož by vroucně nedychtěl od něho pomoc míti?
[71] 15. Dychtíme, dychtíme, pospěchněme všichni k tomu lekaři.
Prosme, křičme jednorčeně, pomos duším v své tváří!
Když uhlídáš, že již hynem v velikých nepravostech,
kaž, nabadej, ať nezhyne v našich naruživostech.
16. Přitom abychom tím lépejc Bohu svému sloužili,
též abychom tím důvěrnějc po spasení toužili.
Vypros zdraví, požehnání na statku i dobytku,
zaháněj zlé bes přestání od každého přibytku.
17. Máš od Boha nejvyššího obzvláštné nadání
uzdravovat hynoucího dobytka škodné rány,
též i těm, jenž vzývají tebe a zlého se varujou,
navracet zdraví na těle, jak to zázraky kladou.
[72] 18. O spomahání dobytku, ještě když s v těle bydlel,
tuto pověst v Vestriku každéj potřebnej slyšel:
K Vendelínu jíti musíš, chceš-li zdráv mít dobytek.
Onť tobě ho zas, jak skusíš, uvede na užitek.
19. Ano, i tu velikou moc nebeský král tobě dal,
aby skrz tvou silnou pomoc každéj milost nabýval.
Nebo ty jsi vše veřejní patron ve vši potřebě,
odkudž jsouc všem stejně věrni, spomaháš ve vši době.
20. Pročež já se, můj patrone, k tobě zcelá utíkám.
Sklíčená jest duše moje od hříchův, jichž se lekám.
Však ale čím víc spýtuju tvoje mocné zásluhy,
tím sebe [73] víc důvěřuju, že střeš jeji neduhy.
21. Setří tehdy nepravosti, které svědomi hryzou.
Vykoření zlé náklonosti, které duši sužujou,
aniž budoucně nenechej do hříchu hloubčejc padat,
nýbrž přísnou kázeň mně dej, jak se mám svatě chovat.
22. Zažeň taky všechnu psotu, která mysl napadá,
a rozežeň tu mrákotu, která na srdce padá,
tenkrát, když se v svých ouzkostech duše z těla ubírá

^{bc} přenášíš] prenáflyfs

^{bd} tvrdý] twrdj

a když tělo v svých mrzkostech tomu světu umírá.

[74] 23. Zdeť^{be} pak dokud' mně Hospodin živobyti popřeje,
ten dar sobě od něj vymíň, ať mě zdraví dopřeje,
abych jemu vzdy ve zdraví věrně mohl sloužiti
a po heslu věčné slávy tím horlivějc toužiti.

24. Též mojim milým přátelům, jakož i mně samému,
ano, i mým nepřátelům i jednomu každému,
ve vší nouzi, ve vší bídě i ve všech nedůstacích
příspěj, zastaň nás vší době a požehnej na statcích.

25. Posledně i dobyteček, jehož nám Bůh proto dal,
aby každěj svůj stateček v lepším [75] stavu zachoval,
od pádu nakažlivého zachraň, nám pak vypros všem,
když půjdem z těla svého, ať se k Bohu dostanem.

Amen.

Všechno k větší cti a slávě boží a k slušnému uctění svatého Vendelína.

^{be} Zdet] Zdet

Souhrnná ediční poznámka

Elektronické knihy starších česky psaných památek jsou pořizovány výhradně z rukopisů a starých tisků z období 13.–18. století. Při ediční práci je uplatňován kritický přístup k vydávanému textu. Texty jsou transkribovány, tj. převedeny do novočeského pravopisného systému, s tím, že jsou respektovány specifické rysy soudobého jazyka. Elektronické edice vznikají na akademickém pracovišti zabývajícím se lingvistickým výzkumem, proto je mimořádný důraz kladen na interpretaci a spolehlivý záznam jazyka památky.

Transkripce textů se řídí obecně uznávanými edičními pravidly, jimiž jsou pro období staré a střední češtiny zejména texty Jiřího Daňhelky *Směrnice pro vydávání starších českých textů* (Husitský Tábor 8, 1985, s. 285–301), *Obecné zásady ediční a poučení o starém jazyce českém* (in: Výbor z české literatury od počátků po dobu Husovu. Praha, Nakladatelství Československé akademie věd 1957, s. 25–35) a *Obecné zásady ediční a poučení o češtině 15. století* (in: Výbor z české literatury doby husitské. Svazek první. Praha, Nakladatelství Československé akademie věd 1963, s. 31–41) a text Josefa Vintra *Zásady transkripce českých textů z barokní doby* (Listy filologické 121, 1998, s. 341–346). Tato obecná pravidla jsou přizpůsobována stavu a vlastnostem konkrétního díla. Při transkripci textu editor dbá na to, aby svou interpretací nesetřel charakteristické rysy jazyka a textu, zároveň však nezaznamenává jevy, které nemají pro interpretaci textu či jazyka význam (tj. např. grafické zvláštnosti textu).

Součástí elektronických knih je textověkritický a poznámkový aparát, jehož obsah a rozsah je zcela v kompetenci jednotlivých editorů. Bez výjimek jsou v kritickém aparátu zaznamenány všechny zásahy do textu, tj. emendace textu. Pravidelně jsou zaznamenávány informace týkající se poškození či fragmentárnosti předlohy, nejistoty při interpretaci textu atp. Naopak méně často jsou uvedeny věcné vysvětlivky a zřídka jsou zachyceny mezitextové vztahy.

Elektronické edice neobsahují slovníček vykládající méně známá slova. K tomuto účelu slouží slovníky zapojené do jednotného vyhledávacího systému *Vokabuláře webového* (<http://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx>), případně též slovníky nezapojené do tohoto vyhledávání (<http://vokabular.ujc.cas.cz/zdroje.aspx>).

Struktura a forma elektronických edic

Text edice je strukturován, tj. povinně je v něm zaznamenávána uzuální foliace či paginace. V závislosti na charakteru předlohového textu mohou být v elektronické knize uvedena čísla veršů (u veršovaných předloh) či označení kapitol a veršů (u biblických textů).

Dále je naznačena i další struktura textu, tj. text je členěn pomocí nadpisů a podnadpisů na nižší celky.

Součástí elektronických edic je textověkritický a poznámkový aparát.

Ve formátu PDF je tento aparát zachycen v poznámkách pod čarou umístěných na konkrétní stránce, ve formátu EPUB je textověkritický a poznámkový aparát uveden v poznámkách v závěru dokumentu:

- ^a – malé písmeno v horním indexu označuje emendace. U emendací je na prvním místě uvedeno kurzivou správné (tj. opravené) znění textu ve shodě s edicí, za grafickou značkou] je uvedeno chybné znění pramenné předlohy
- ¹ – arabská číslice označuje poznámky a komentáře nejrůznějšího druhu, které editor pokládal za důležité pro interpretaci textu

Formát EPUB umožňuje hypertextový přechod z různých částí textu (z položek obsahu, z indexových číslic a písmen textověkritického komentáře) na jiný text. Upozorňujeme, že některé elektronické čtečky nemusí podporovat všechny zamýšlené formáty a funkce.

V elektronické edici je dále použito těchto typů závorek a dalšího grafického značení:

závorky

- {} ve složených závorkách je zaznamenán text, který má charakter přípisu. Rozlišujeme přípisky podle umístění v textu (marginální a interlineární) a přípisky podle stáří vzhledem k základnímu textu (soudobou rukou a pozdější rukou).
- [] v hranatých závorkách je zaznamenán text, který není součástí předlohového textu, ale který lze na základě pravděpodobnosti či jiného textu do edice doplnit; text v hranatých závorkách může být doplněn i o poznámku (značenou arabskou číslicí v horním indexu) s údajem, odkud je text doplněn. V hranatých závorkách jsou rovněž umístěna čísla a údaje určující strukturu textu (foliace, paginace).

odlišné písmo

- *kurziva* označuje text, který byl editorem interpretován jako text nečeský; dále nerozlišujeme, o jaký jazyk se jedná, avšak nejčastěji se vyskytuje latina
- větším písmem jsou označeny nadpisy a podnápisy
- různou velikost písma či *kurzivní řez* některé čtečky nerozlišují

Komentář editora

V celém tisku jsou nedůsledně používána diakritická znaménka. Není možné jednoznačně a nezpochybnitelně rozhodnout, kdy se jedná o záznam rozkolísané kvantity či o kolísání jiných hláskových jevů a kdy se jedná o chybu tisku, způsobenou např. nedostatkem tiskařských typů s diakritickými znaménky. Rozhodli jsme se v maximální míře respektovat stav tisku a neběžně použitá diakritická znaménka emendovat jen tam, kde se jedná bez pochyby o chybu; v ostatních případech rozkolísaný stav ponecháváme. – Dle J. Jungmanna je překlad „špatná čeština němčinou páchnoucí.“

Tato edice je autorské dílo chráněné ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, a je určena pouze k nekomerčním účelům.